

Zeleni napotki za turistične ponudnike v občini Komen

Občina Komen

KOMENSKI
KRÁS

Kazalo

I.	Destinacija Komen – velika priznanja in izjemna odgovornost	3
II.	Zakaj potrebujemo zelene napotke in komu so namenjeni?	4
III.	Zeleni napotki za turistične ponudnike	5
A.	Za ponudnike turističnih nastanitev (in druge stavbe).....	5
B.	Za ponudnike hrane in pijače	9
C.	Za vse turistične ponudnike: spodbujanje trajnostne mobilnosti.....	11
D.	Za vse turistične ponudnike: odgovorno ravnanje z vodo.....	12
E.	Za organizatorje dogodkov	14
IV.	Sistemi upravljanja z vplivi na okolje in okoljski znaki – krona trajnostnega delovanja.....	19
V.	Pomembni znaki za okolju manj škodljive ter družbeno odgovorne izdelke in storitve	21

I. Destinacija Komen – velika priznanja in izjemna odgovornost

Turistična destinacija Komen je prejemnica prestižnega **zlatega znaka Slovenia Green Destination**. Znamka SLOVENIA GREEN obiskovalcem Slovenije zagotavlja, da destinacije, turistični ponudniki in partnerji, ki so nosilci tega znaka, delujejo po trajnostnih načelih in da so predani nenehnemu izboljševanju trajnosti poslovanja, hkrati pa k spoštljivemu in odgovornemu odnosu do naravnega in družbenega okolja v Sloveniji spodbujajo tudi svoje obiskovalce.

Trajnostni turizem zadošča današnjim potrebam obiskovalcev, turističnih ponudnikov, okolja in gostiteljske skupnosti, pri tem pa ne ogroža možnosti prihodnjih generacij, da zadostijo svojim lastnim potrebam.

Zlati znak je destinacija prejela predvsem zaradi neokrnjene narave; pomemben delež pa so pripevali tudi zametki certificirane do okolja odgovorne turistične ponudbe. Tu obiskovalca nagovarjajo pregovorno gostoljubje, domača kulinarika, pomirjujoče sprehajalne in kolesarske poti ter številne kulturne vrednote, ki so jih izoblikovali prebivalci teh krajev.

Na Krasu je število turistov sicer še relativno majhno in v destinaciji se povprečno zadržijo manj kot poldrugi dan. Vendar pa ob povečanju prepoznavnosti z uvrstitvijo med **100 najbolj trajnostnih destinacij na svetu** obisk in število nočitev v zadnjih letih hitro raste.

Velika priznanja in promocija destinacije s strani Slovenske turistične organizacije s seboj prinašajo tudi izjemno odgovornost, da se bo turizem še naprej razvijal z upoštevanjem občutljivosti kraške pokrajine. Le tako bo lahko z izpostavljanjem tistega, kar je na Krasu najbolj posebno, avtentično, z lokalnim značajem, prinašal koristi za celotno lokalno skupnost.

*Zavezanost razvoju trajnostnega turizma je zapisana v viziji razvoja turistične destinacije Kras do leta 2024:
»Kras postane zelena butična destinacija, ki ponuja visokokakovostna doživetja za turiste, ki cenijo mir, naravo in gastronomijo.«*

II. Zakaj potrebujemo zelene napotke in komu so namenjeni?

Razvoj turizma je hkrati blagoslov in prekletstvo. Lokalni skupnosti prinaša delovna mesta in sredstva za razvoj, hkrati pa povečuje pritiske na okolje. Na Krasu je ljudem skrb za občutljivo lokalno naravno okolje položena v zibko. Naloge naše generacije pa sežejo dlje. Ozračje se segreva in podnebje na planetu se iz leta v leto spreminja. Številnim živalskim in rastlinskim vrstam grozi izumrtje. Nadaljuje se uničevanje gozdov in onesnaževanje oceanov. K temu – zavedno ali nezavedno – prispevamo vsi.

Spopadanje s podnebnimi in okoljskimi izzivi ter ohranitev življenju prijaznega planeta za zanamce je naša najpomembnejša naloga.

Ti zeleni napotki so namenjeni turističnim ponudnikom – turističnim nastanitvam (hotelom, penzionom, zasebnim sobodajalcem, kampom, turističnim kmetijam, hostlom, planinskim kočam itd.), gostincem, vinarjem, organizatorjem dogodkov in ponudnikom turističnih vodenj. Osredotočajo se na najpomembnejše vplive turističnih dejavnosti na okolje in prinašajo nasvete, kako pripravljenost za ukrepanje učinkovito prelini v trajne spremembe načina delovanja ter poleg tega v trajnostno zgodbo povabiti tudi obiskovalce.

Ljudje so vse bolj okoljsko ozaveščeni, in povpraševanje po trajnostni turistični ponudbi se povečuje. Čedalje več obiskovalcev želi namestitve, hrano in doživetja, ki so v soglasju z naravo in imajo pozitivne učinke na njihovo zdravje. Obiskovalce, ki so odgovorni do gostiteljske skupnosti in okolja, si tudi želimo povabiti v destinacijo.

To, da obiskovalcem povemo, da so v zeleni turistični destinaciji, kjer se ponudniki obnašajo odgovorno, in da jih opremimo z jasnimi navodili, kako se jim lahko pri tem pridružijo, je najenostavnejši, najcenejši in pogosto najučinkovitejši ukrep za zmanjšanje škodljivih vplivov turističnih dejavnosti.

Povejte obiskovalcem, kam so prišli. Opozorite jih na posebnosti krasa. Jasno jim sporočajte, kako lahko pripomorejo k ohranjanju kraške krajine, njenih naravnih vrednot in kulturne dediščine. Bodite zgled. Delajte, kar govorite.

Številni predlagani ukrepi poleg zmanjšanja škodljivih vplivov na okolje ponudnikom prinašajo tudi finančne prihranke in so koristni za zdravje ljudi. Oblikovani so tako, da tlakujejo pot k pridobitvi okoljskih certifikatov. Njihovo dobro komuniciranje bo povečalo ugled in konkurenčnost turistične ponudbe, hkrati pa sprejemljivost turistične dejavnosti v lokalnem okolju. **Srečno pri njihovem uvajanju!**

III. Zeleni napotki za turistične ponudnike

A. Za ponudnike turističnih nastanitev (in druge stavbe)

Stavbe in turistične dejavnosti, ki se v njih odvijajo, so lahko veliki porabniki energije in vode ter vir odpadkov in izpustov onesnaževal v zrak, vode in tla. Trajnostni turistični ponudniki se pri njihovem vzpostavljanju in upravljanju zavzemajo za zmanjšanje vplivov na podnebne spremembe z varčevanjem z energijo in uporabo lokalnih obnovljivih virov energije. Poleg tega k ohranjanju narave prispevajo s preprečevanjem izčrpavanja naravnih virov ter z zmanjšanjem količine odpadkov in vseh vrst onesnaževanja. S spoštovanjem lokalne kulture in naravne dediščine dosežejo sožitje z lokalnim okoljem ter ustvarijo priložnosti za gospodarski in družbeni razvoj. S trajnostnimi namestitvami zagotavljajo ugodje, zdravje in varnost ljudi ter dostopnost za vse.

Trajnostna izbira naj bo za goste najlažja izbira.

Trajnostna gradnja in obnova turističnih namestitev (in drugih stavb)

Če turistične namestitve šele vzpostavljate, po možnosti uporabite obstoječe objekte.

Če gradite nov objekt, ga prostorsko umestite tako, da boste izkoristili danosti lokalne mikroklima. To bo v življenjski dobi objekta prineslo pomembne energetske in finančne prihranke.

Pri prenovi ali gradnji objektov si z dobro izolacijo in kakovostnimi okni prizadevajte za nadstandardno energijsko učinkovitost (nizkoenergijski ali celo pasivni standard). S tem se boste izognili tudi uporabi klimatskih naprav.

Pri gradnji oz. prenovi uporabite lokalne naravne gradbene materiale (les, kamen) in upoštevajte lokalno stavbarsko tradicijo.

Za notranjo opremo uporabite naravne materiale (les, naravne barve in lake) in upoštevajte lokalno kulturno dediščino.

Zagotovite dostop v objekte tudi za ljudi s posebnimi potrebami (npr. s klančinami za invalidske vozičke).

Pri gradnji ali obnovi objektov razmislite o zeleni strehi, zasajeni z grmovnicami, travami in cvetjem. To lahko prispeva k izolaciji strehe in vzdrževanju prijetne temperature v objektu.

Učinkovita raba energije

Uporabljajte energetske učinkovite sisteme za ogrevanje, hlajenje in prezračevanje prostorov ter za ogrevanje sanitarne vode.

Uporabljajte energetske varčno razsvetljavo ter električno in elektronsko opremo najvišjega energetskega razreda.

Pri naročanju električne energije se odločite za nakup tako imenovane zelene energije, ki je pridobljena iz obnovljivih virov.

Uporabo energetske potratnih klimatskih naprav lahko zmanjšate z uporabo pasivne zaščite pred soncem (zaves, zunanjih senčil) ter z naravnim prezračevanjem.

Energetske varčno delovanje sistemov ogrevanja, prezračevanja in hlajenja lahko dosežete z vgraditvijo termostатов ali inteligentnih sistemov za uravnavanje optimalne temperature prostorov. Njihova cena je relativno nizka, prihranki zaradi preprečevanja prekomernega segrevanja ali ohlajanja prostorov pa so dragoceni.

Če umetno uravnavate temperaturo skupnih prostorov (recepције, hodnikov ipd.), naj ta pozimi ne preseže 24 °C in naj poleti ne bo nižja od 20 °C.

Ponoči in vedno, ko prostori niso v uporabi, naj bodo klimatske naprave izklopljene.

Prihranke lahko dosežete tudi z vgradnjo sistema za avtomatični izklop elektrike, ko gost zapusti sobo.

Notranje in zunanje luči, sušilci rok ipd. naj bodo povezani z detektorji gibanja, svetlobnimi senzorji ipd., saj bodo tako zanesljivo vklopljeni samo takrat, ko je to potrebno.

V kuhinjah je namesto elektrike energetske učinkoviteje uporabljati plin. Plinski štedilniki porabijo polovico manj energije od električnih.

Znižajte temperaturo vode v bojlerjih. Za udobje in zdravje pri umivanju zadostuje temperatura 25–35 °C.

Uporaba obnovljivih virov energije

Stroške oskrbe z električno in toplotno energijo lahko dolgoročno znižate z lastno proizvodnjo energije iz lokalnih obnovljivih virov: sonca, geotermalne energije, vetra, lesne biomase. Začetna investicija je lahko visoka, vendar pa je po poteku njene povračilne dobe energija brezplačna.

Po možnosti namestite sisteme za lastno proizvodnjo energije (npr. toplotno črpalko, sprejemnike sončne energije za pripravo tople sanitarne vode, sončno elektrarno).

Varčevanje z vodo

Porabo vode zmanjšajte z namestitvijo učinkovitih pip in tušev v kopalnicah. Znižajte pretok vode – pri pipah zadostuje okrog 6 litrov na minuto, pri tuših pa okrog 7 litrov na minuto.

Vgradite nizkopretočna stranišča (manj kot 4,5 litrov vode na splakovanje) in kotličke z dvojnim sistemom izplakovanja.

Uporabljajte učinkovite pralne stroje z majhno porabo vode. Prihranke pri porabi vode za pranje perila dosežete tudi tako, da ne menjavate vsak dan brisač in posteljnine.

Deževnico in prečiščeno odpadno vodo je mogoče koristno uporabiti za splakovanje v sanitarijah, čiščenje, zalivanje okrasnih rastlin ipd.

Kjer je le mogoče, uporabljajte deževnico. To je okoljsko odgovorno in stroškovno učinkovito. Investicija v zbiralnik se povrne v nekaj letih.

Določene vrste odpadne sanitarne vode je mogoče ponovno uporabiti tudi neprečiščene (npr. vodo iz umivalnikov za splakovanje stranišč).

Pri ureditvi zunanje okolice je smiselno uporabiti lokalne avtohtone rastline, ki ne potrebujejo veliko vode. Bodite pozorni tudi, da pri ureditvi okolice ne uporabite invazivnih tujerodnih rastlin.

Bazeni, zunanje vrtinčaste kopeli (whirlpool), avtopralnice in podobni veliki porabniki vode za posamezne ponudnike namestitev na kraškem območju niso primerni.

Preprečevanje kemičnega onesaženja

Nabavljajte biorazgradljiva čistila, detergente in druge kemikalije z znaki za okolju manj škodljive izdelke.

Osebjem, ki je odgovorno za čiščenje, usposobite za upoštevanje navodil glede potrebnih količin čistil, detergentov itd. in se izognite pretirani rabi kemikalij.

Ne uporabljajte kemičnih sredstev za varstvo rastlin.

Kraški vodonosniki so pomemben vir vode, vendar pa so zaradi svojih posebnih značilnosti zelo občutljivi na vplive človekovih dejavnosti.

Ravnanje z odpadki

Ločujte odpadke skladno z navodili lokalnega podjetja za ravnanje z odpadki. Posebno pozorno ločujte nevarne odpadke (baterije, odpadna olja, ostanke kemikalij in njihovo embalažo, zdravila, kozmetiko, čistila, razpršila, neonska svetila ipd.) in poskrbite za odvoz kosovnih odpadkov (hladilnikov, električne in elektronske opreme, pohištva ipd.).

V sobe za goste in skupne prostore namestite koše, ki gostom omogočajo ločevanje odpadkov. Opremite jih z jasnimi oznakami njihovega namena.

Osebe, ki je odgovorno za čiščenje, usposobite za pravilno odlaganje ločenih vrst odpadkov v ustrezne zabojnike.

Biološke odpadke po možnosti kompostirajte na lastnem kompostniku.

V kopalnicah namestite dozirnike mila, šampona ipd. in se izogibajte posamičnim pakiranjem toaletnih potrebščin.

Če se oskrbujete z vodo iz javnega vodovoda, namesto plastenk s pijačami v sobe namestite kozarce in obvestilo, da je voda iz pipe pitna.

Stvari, ki so še uporabne in jih ne potrebujete več, podarite ali predajte v najbližji center ponovne uporabe.

Obveščanje gostov

Svojo trajnostno naravnost vključite v vsa svoja promocijska in informativna sporočila. Za povečanje verodostojnosti v ta namen pridobite okoljski certifikat, ki ustreza vaši dejavnosti.

Pripravite in objavite (npr. na svoji spletni strani) celovit načrt za dostop do vaše lokacije z javnim prevozom, kolesom, avtomobilom in peš. Opremite ga z zemljevidom s postajami javnega potniškega prometa, pešpotmi, varnimi kolesarskimi potmi, izposojevalnicami koles in parkirišči. Vključite povezave na vozne rede javnega avtobusnega in železniškega prevoza.

Pripravite navodila za obiskovalce glede varčevanja z viri (energijo, vodo), zmanjšanja škodljivih vplivov (npr. odpadkov), možnosti za trajnostno mobilnost itd. Pri tem bodite natančni – spodbujajte jih k ugašanju luči ter električne in elektronske opreme, zapiranju vodovodnih pip, pravilnemu zračanju z odpiranjem in zapiranjem oken ob ustreznih časih ter z uporabo senčil itd. Navodila objavite na spletni strani, v obliki brošure jih namestite v sobe za goste, na mestih posebno velike porabe še posebej namestite prijazna opozorila.

Za goste pripravite informacije o posebnostih lokalnega naravnega okolja, flori in favni in o zaščitene naravnih vrednotah ter napotke za obnašanje v naravi.

Promovirajte peš in kolesarske izlete v okolico in izlete z vlakom.

Obiskovalcem omogočite nakup lokalnih proizvodov (ekoloških živil, kozmetike, izdelkov umetne obrti ipd.), ki so zelo cenjeni turistični spominki. V ponudbi imejte tudi stvari, s pomočjo katerih lahko obiskovalci zmanjšajo svoje vplive na okolje (npr. bidone za vodo).

Za obiskovalce pripravite navodila za obisk lokalnih dogodkov in znamenitosti, kot so tržnice, osmice, ekološke turistične kmetije in vinarji, naravne znamenitosti ipd. Povejte jim, kje lahko dobijo kakovostne, lokalne in po možnosti ekološke pridelke in izdelke.

Drugo

Kajenje naj ne bo dovoljeno niti v sobah za goste niti v skupnih prostorih.

Poskrbite za mir in tišino ter čim manjšo nočno svetlobno onesnaženost, ki ni le energijsko potratna, ampak tudi neprijetna in nezdrava za počitek gostov.

Okoljski menedžment

Svojo trajnostno naravnost zapišite v kratko in jasno *Okoljsko politiko* in jo objavite na svoji spletni strani, obesite na vidnem mestu, kjer sprejemate obiskovalce, ipd.

V svojo nabavo vključite čim več izdelkov, materiala in opreme z znaki za okolju manj škodljive in družbeno odgovorne proizvode.¹ Kjer je primerno, se oskrbite z izdelki iz sistema ponovne uporabe oz. »iz druge roke«.

Pripravite in izvajajte načrt rednega vzdrževanja ogrevalne tehnike, sistemov hlajenja in zračenja, vodovodnega sistema, električnih in elektronskih naprav itd.

Redno spremljajte porabo energije in vode, količine nastalih odpadkov, porabo kemikalij, kot so čistila, pralna sredstva ipd.

Oblikujte akcijski načrt ukrepov, s katerimi boste zmanjšali škodljive vplive na okolje, in vzpostavite sistem stalnih izboljšav.

B. Za ponudnike hrane in pijače

Gastronomija je nepogrešljiv del turistične ponudbe. Pri tem pa turisti ob obisku destinacije vse bolj povprašujejo po pristnih domačih jedeh, pripravljenih iz zdravih, lokalno pridelanih živil, ter po sonaravno pridelanem vinu in drugih pijačah.

Ravno zato imajo turistični ponudniki s promocijo hrane in pijače številne priložnosti, da z izbiro živil in načinom postrežbe ter dobrim komuniciranjem izkažejo svojo zavezanost načelom trajnostnega razvoja.

Če upoštevamo celotno oskrbovalno verigo s hrano, ki poleg pridelave vključuje še transport, skladiščenje in predelavo, je najbolj zdravju in okolju prijazna oskrba z rastlinskimi, sezonskimi, ekološko pridelanimi, čim manj predelanimi in čim bolj lokalnimi živili, nabavljenimi čim bolj neposredno od lokalnih proizvajalcev.

¹ Najpogosteje uporabljani znaki za okolju manj škodljive in družbeno odgovorne izdelke in storitve so zbrani na koncu tega priročnika.

Možni ukrepi

Zmanjšanje deleža hrane živalskega izvora je v razvitih državah prehranski trend, ki je tudi okolju prijazen. Kulinarična ponudba naj vedno vključuje primeren delež jedi brez mesa, mleka ter mlečnih izdelkov.

Poskrbite za zdravo prehrano gostov in povečajte ponudbo sezonske, sveže in nepredelane zelenjave in sadja, žit ter živil z manj nasičenih maščob in sladkorja.

V ponudbo hrane in pijače vključite čim večji delež certificiranih ekološko pridelanih sestavin in izdelkov. Prednost naj dobijo lokalni dobavitelji.

Oblikujte ponudbo hrane in pijače, ki odraža lokalno identiteto in temelji na lokalnih in sezonskih sestavinah.

Popestrite jedilnik z vključevanjem lokalnih samoniklih užitnih rastlin – gob, špargljev, gozdnih sadežev, kostaanja, zelišč, dišavnih, čajev itd. Pri njihovem nabiranju je potrebno upoštevati omejitve glede dnevne nabrane količine in prepoved nabiranja zaščitenih rastlin.

Turistični ponudniki, kot so npr. kmetije in vinarji, ki so vključeni v dejavnost ekološkega kmetijstva na kateri koli stopnji pridelave, predelave in distribucije proizvodov kmetijskega izvora, lahko svoje ekološke proizvode označujete z Evropskim znakom za ekološke kmetijske pridelke oziroma živila.

Gostinci, hoteli, penzioni ipd. s pomočjo okoljskih znakov (npr. za ekološko in biodinamično kmetijstvo) prepoznavate okolju prijaznejše dobavitelje in na tak način ozelenite svojo nabavo.

Pri nabavi živil, ki jih lokalno ni mogoče pridelati (npr. kava, čaj, čokolada ...), izbirajte izdelke iz sistema pravične trgovine (Fairtrade).

Ob ponujeno hrano in pijačo postavite vidne napise, ki govorijo o njenem poreklu in lastnostih (ekološko, lokalno, pravično) in izpostavite certifikate.

Pri ponudbi hrane ne pretiravajte z velikostjo obrokov. S tem preprečujete nastajanje odpadne hrane in nepotrebnih stroškov.

Skrbno načrtujte nabavo živil in s primernimi količinami preprečujete nastajanje odpadkov.

Z dobavitelji se dogovorite, da vas oskrbijo z živili in pijačo v povratni embalaži.

Po možnosti ponujajte pijačo brez embalaže oz. v povratni embalaži (točene in ustekleničene pijače). Izogibajte se plastenkam in pločevinkam.

Pri postrežbi hrane in pijače se izogibajte posodi, priboru in dodatkom za enkratno uporabo (plastičnim krožnikom, kozarcem, slamicam ipd.) in s tem preprečujete nastajanje odpadkov.

Omogočite dostop do pitne vode iz pipe.

Količine odpadne hrane in odpadne embalaže lahko zmanjšate tudi tako, da pokvarljive vrste hrane (npr. jogurt, marmelade, med, sir, suhomesnate izdelke, pecivo) ne prepustite samopostrežbi gostov, ampak jih strežete sami.

Odpadni embalaži se izognete tudi tako, da ne uporabljate embaliranih porcij sladkorja, kave, masla, kakava ipd.

Svojo okolju in zdravju prijazno ponudbo vključite v svoja sporočila – objavite način pridelave in poreklo živil na svoji spletni strani, jedilniku, vabilih na dogodke itd. Povejte, zakaj nimate plastenk, zakaj sredi zime ne ponujate jagod itd. Navidezne omejitve spremenite v prednost vaše ponudbe.

Zmanjšanje porabe hrane živalskega izvora (mesa, mleka in mlečnih izdelkov) je koristno za zdravje ljudi in kakovost okolja. Ogljični odtis z mesom bogate prehrane je dvakrat večji od prehrane, v kateri prevladuje rastlinska hrana. Za prirejo mesa primerljive hranilne vrednosti je potrebno mnogo več zemlje in vode kot za rastlinsko hrano. Industrijska živinoreja je tudi glavni krivec za uničevanje biotske raznovrstnosti.

C. Za vse turistične ponudnike: spodbujanje trajnostne mobilnosti

Dejstvo je, da se turizem ne more razvijati brez prevozov. Prav tako pa je res, da je promet največji povzročitelj s turizmom povezanih globalnih in regionalnih okoljskih problemov – podnebnih sprememb ter onesnaženja zraka, hkrati pa s povzročanjem hrupa in obremenjevanjem prometnic in parkirišč poslabšuje kakovost bivalnega okolja lokalnih skupnosti. Trajnostna oz. mehka mobilnost, ki se nanaša na spodbujanje pešačenja, kolesarjenja in uporabe javnega potniškega prometa, je zato nujni del ponudbe zelene turistične destinacije.

Letalski prevozi so način potovanja z največjim vplivom na podnebne spremembe. Cestni promet največ prispeva k povišanim koncentracijam prašnih delcev v zraku.

Posamezni turistični ponudnik ima le omejene možnosti za vplivanje na pogoje za dostop do destinacije in tudi na ponudbo mobilnosti v destinaciji. Imajo pa turistični ponudniki možnost, da spodbudijo dialog o potrebni trajnostni smeri razvoja destinacije, v kateri naj bo mehka mobilnost (pešačenje, kolesarjenje) ena od pglavitnih turističnih atrakcij. Poleg tega lahko spodbujajo trajnostno mobilnost v okviru lastnih zmožnosti.

Osnovni cilj trajnostne mobilnosti je zadovoljiti potrebe vseh ljudi po mobilnosti in obenem zmanjšati motorizirani promet, s tem pa tudi onesnaževanje, emisije toplogrednih plinov in porabo energije.

Možni ukrepi

Lokalne turistične deležnike spodbudite k pripravi in objavi celovitega načrta trajnostne mobilnosti na ravni destinacije. Ta naj vključuje opis okolju manj škodljivih načinov za prihod v destinacijo in celovit pregled možnosti za premikanje po destinaciji na trajnostni način.

Pripravite in objavite celovit načrt za dostop do vaše lokacije z javnim prevozom, kolesom, avtomobilom in peš. Opremite ga z zemljevidom s postajami javnega potniškega prometa, pešpotmi, varnimi kolesarskimi potmi, izposojevalnicami koles in parkirišči. Vključite povezave na vozni red javnega avtobusnega in železniškega prevoza.

Ponudite transfer obiskovalcev z najbližjih postaj javnega potniškega prometa do vaše lokacije.

Omogočite izposajo in uporabo koles, vzpostavite varne kolesarnice in omogočite izposajo orodja za servisiranje koles.

Za fizično šibkejše obiskovalce v svojo ponudbo vključite tudi kakšno električno kolo.

Dodelite prednostne parkirne prostore za gibalno ovirane osebe.

Omogočite polnjenje električnih avtomobilov, po možnosti iz lastne sončne elektrarne.

Če nabavljate ali najemate motorna vozila, izberite takšna z manjšimi izpusti CO₂: manjša in lažja hibridna in električna vozila ter vozila z varčnimi dizelskimi in bencinskimi motorji.

Elektromobilnost ni celovita rešitev na področju trajnostne mobilnosti. V Sloveniji tretjino električne energije pridobimo iz premoga, tako da je elektrika še vedno fosilni energent. E-mobilnost tudi ne zmanjšuje potrebe po cestni infrastrukturi in parkiriščih, k čemur lahko pripomore samo dobro organiziran javni prevoz. Trenutno največja prednost e-mobilnosti je zmanjšanje lokalnih izpustov zdravju škodljivih onesnažil. Manjši in lažji električni avtomobili v celotni življenjski dobi od proizvodnje do razgradnje povzročijo tudi manj izpustov toplogrednih plinov od avtomobilov z motorji z notranjim zgorevanjem, zato so lahko del mehke mobilnosti.

D. Za vse turistične ponudnike: odgovorno ravnanje z vodo

Trajnostno ravnanje z vodo ima dva cilja: zmanjšanje porabe vode ter preprečevanje onesnaženja vode. Na Krasu, kjer so poletja vroča in sušna in kjer so vodonosniki izredno občutljivi na onesnaženje, je to še posebej pomembno. Turistični ponudniki imajo pri tem odgovornost, da pri svojih dejavnostih racionalno porabljajo vodo in zmanjšujejo tveganja za onesnaženje podzemne vode. Hkrati je to priložnost, da obiskovalce ozaveščajo o varovanju kraških voda.

Razvoj turizma na Krasu ne sme ogroziti oskrbe lokalne skupnosti z zadostnimi količinami kakovostne pitne vode ali zmanjšati njene kakovosti.

Možni ukrepi

Obiskovalce seznanite z ranljivostjo in pomenom vode na kraškem območju. Dajte jim navodila, kako naj ravnajo z vodo, da se bodo pridružili lokalni skupnosti pri njenem varovanju. To bo prispevalo k ugledu turistične dejavnosti in povezanosti z lokalno skupnostjo.

Zapiranje pip, kadar niso v uporabi, je najenostavnejši in najučinkovitejši način za varčevanje z vodo. Na mesta, kjer se porablja voda (sanitarije, kuhinje, zunanje pipe), namestite prijazna navodila za varčevanje z vodo: voda naj je odprta le takrat, ko je to potrebno.

Kjer je le mogoče in kjer ne potrebujete kakovostne pitne vode, uporabljajte deževnico. To je okoljsko odgovorno in stroškovno učinkovito. Investicija v zbiralnike se povrne v nekaj letih. Deževnico je mogoče koristno uporabiti za različne namene, npr. za splakovanje v sanitarijah in čiščenje.

Varčevanje z vodo je posebej pomembno v sušnih obdobjih. Nesmiselna poraba pitne vode za zalivanje zelenic, grmovnic in cvetličnih gred lahko močno načne ugled turistične dejavnosti in izzove odpor lokalne skupnosti. Pri ureditvi okolja je smiselno uporabiti lokalne avtohtone rastline, ki ne potrebujejo veliko vode, in zalivati z deževnico.

V sušnih obdobjih zagotovite dostop do vode za prostoživeče in domače živali.

Pri gradnji oziroma prenovi turistične infrastrukture so na voljo številne učinkovite vodne tehnologije: za zajem meteorne vode, za ponovno uporabo sive vode, nizkopretočna stranišča in suhi pisoarji, varčevalne pipe, kotlički z dvojnimi sistemom izplakovanja, varčni pomivalni in pralni stroji ipd. Številne od njih se lahko enostavno namestijo tudi v obstoječih objektih.

K ekonomični porabi vode prispeva tudi redno vzdrževanje vodovodnih sistemov in sistemov gretja, zračenja in hlajenja. Slabo vzdrževani sistemi lahko povzročajo izgube in porabijo več vode in energije.

Nabavljajte biorazgradljiva čistila, detergente ipd. ter druge kemikalije z znaki za okolju manj škodljive izdelke in upoštevajte navodila glede potrebnih količin.

Redno spremljajte porabo vode in načrtujte infrastrukturne in ozaveščevalne ukrepe za zmanjšanje porabe. To vam bo omogočilo tudi zgodnje odkrivanje morebitnih okvar v vodovodnem omrežju (npr. puščanje cevi). Če uhaja topla voda, se poleg vode izgublja tudi energija.

V Sloveniji je v javnem vodovodu za oskrbo prebivalstva zagotovljena voda, ki na uporabnikovem priključku ustreza kakovosti za pitno vodo brez predhodne obdelave. Kakovostna voda je naš ponos. Povabite obiskovalce, naj se odpovejo uporabi embalarane vode in se oskrbijo s pitno vodo iz pipe.

E. Za organizatorje dogodkov

Vsak dogodek, na katerega povabimo udeležence z namenom, da bi jim omogočili kulturno, zabavno, športno-rekreativno, kulinarično-gastronomsko ali kakšno drugo doživetje, je povezan z naravnim in družbenim okoljem, v katerem se odvija. Organizatorji lahko s skrbnim načrtovanjem in izvedbo dogodkov aktivno zmanjšujejo njihove škodljive učinke na okolje in si prizadevajo za to, da ustvarijo čim več koristi za lokalno in širšo skupnost. S tem izpričajo svojo trajnostno naravnost in ob dobrem komuniciranju izboljšajo podobo dogodkov, hkrati pa udeležence ozaveščajo o okolju manj škodljivih praksah in jih spodbujajo k njihovemu prenosu v vsakdanje življenje. Takšnim dogodkom, ki prispevajo k trajnostnemu razvoju, pravimo trajnostni dogodki.

Zavezanost razvoju trajnostnega turizma v destinaciji Kras določa tudi primeren tip in vsebino turističnih dogodkov. Ti naj obiskovalcem ponudijo visokokakovostna doživetja, pri tem pa naj ne ogrozijo občutljivega naravnega okolja in kakovosti bivanja lokalne skupnosti.

Vplivi dogodka na okolje in družbo:

Organizatorji trajnostnih dogodkov si prizadevajo za čim manjšo porabo virov (energentov in surovin), za zmanjšanje vseh vrst onesnaženja okolja (odpadki, izpusti v zrak, vode in tla, hrup, svetloba) ter za povečanje koristnih vplivov (zaposlovanje, lokalna ekonomija, prostovoljstvo).

Menedžment in komuniciranje

Zavežite se k organizaciji trajnostnega dogodka in to svojo namero javno objavite (na spletni strani, v sporočilu za medije, v vabilu obiskovalcem itd.).

V najzgodnejši fazi načrtovanja dogodka analizirajte vplive dogodka na okolje in načrtujte ukrepe za njihovo preprečevanje oz. zmanjšanje. Tako boste o njih lahko pravočasno obvestili tudi druge deležnike (lastno osebje in prostovoljce, dobavitelje in ponudnike storitev, upravljavce prizorišča, izvajalce programa, ponudnike na stojnicah, udeležence, medije in morebitne sponzorje) in jim tako omogočili, da se ustrezno pripravijo. Po potrebi jim pri tem ponudite podporo.

Pri načrtovanju ukrepov posebno pozornost namenite področjem z največjimi vplivi ter z dobrim ozaveščevalnim in komunikacijskim potencialom.

Odpovejte se organizaciji dogodkov, ki povzročijo veliko hrupa, smradu in prahu ter svetlobnega onesaženja. Preverite, ali boste z dogodkom ostali znotraj zakonsko predpisanih meja različnih vrst onesaženja, pri čemer posebej upoštevajte pravila za zavarovano naravno okolje.

Zastavite si cilje v zvezi z okoljsko in družbeno odgovornostjo ter razvijte čim bolj natančen akcijski načrt za njihovo doseganje.

Nad izvajanjem akcijskega načrta naj bedi odgovorna oseba – zeleni vodja, ki je odgovoren tudi za usposabljanje in motiviranje celotne organizatorske ekipe.

Merite in spremljajte napredek pri doseganju ciljev.

Organizatorji lahko za zmanjšanje negativnih vplivov dogodka na okolje naredijo največ v fazi načrtovanja dogodka.

Učinkovito in transparentno komuniciranje je ključni del organizacije trajnostnega dogodka, zato naj se začne v čim zgodnejši fazi. Zagotovite, da vsi deležniki dobijo informacije, navodila in druga sporočila, ki so zanje pomembna pred, med in po dogodku.

Pred dogodkom jasno izpostavite, kakšne trajnostne namene in cilje imate ter katere ukrepe boste izvedli. Obiskovalcem pred in med dogodkom dajte jasna navodila in jih povabite k sodelovanju v vaši trajnostni zgodbi. Med dogodkom komunicirajte tisto, na kar ste že ponosni (npr. izpostavite, od kod izvira hrana, povejte, zakaj nimate plastenk z vodo), vključite trajnostni vidik v sporočila za javnost, informacije o izvedenih trajnostnih ukrepih objavite na spletu. Po dogodku uspehe proslavite in z njimi seznanite vse notranje in zunanje deležnike.

Za komuniciranje o trajnostnih elementih dogodka uporabite vsa razpoložljiva komunikacijska orodja: celostno podobo dogodka, spletne strani, družabna omrežja, elektronska sporočila, objave v medijih ipd. Povabite znane osebnosti, naj postanejo ambasadorji vašega trajnostnega dogodka ter pomagajo širiti zgodbo in navdihovati ukrepanje. Trajnostna sporočila dodajte tudi v svoj e-poštni podpis, na opremo, parkirne listke, koše za odpadke ipd. Dobre komunikatorje odlikujejo iznajdljivost in duhovitost.

Kadar je le mogoče, škodljive vplive preprečujte. Vplive, ki jih ni mogoče preprečiti, kar najbolj zmanjšajte.

Prizorišče

Izbira prizorišča (če organizator dogodka ima to možnost) v veliki meri že opredeljuje pogoje za trajnostno mobilnost, vplive na naravo, porabo energije, ravnanje z odpadki itd.

Če je le mogoče, dajte prednost obstoječim prizoriščem, kjer je potrebna infrastruktura že na voljo. Razmislite tudi o začasni ali prenosni infrastrukturi. Obe rešitvi sta okolju manj škodljivi od vzpostavitve oziroma gradnje novih objektov.

Izberite prizorišče, kjer z morebitnim hrupom, svetlobnim onesnaženjem, vozili udeležencev itd. ne boste poslabšali kakovosti življenja lokalnih prebivalcev, uničevali zelenih površin in posegali v naravne habitate.

Izberite prizorišče, do katerega so potovalne razdalje za organizatorje in udeležence najkrajše.

Prizorišče naj bo enostavno dostopno peš, s kolesom in z javnim prevozom. Dostop naj bo omogočen tudi udeležencem s posebnimi potrebami.

Izberite energetske učinkovite prizorišče dogodka (z energetske varčnimi svetlobnimi telesi, učinkovitim sistemom ogrevanja, hlajenja in prezračevanja, opremljenostjo sanitarnih prostorov za varčevanje z elektriko in vodo, oskrbo z obnovljivimi viri energije itd.).

Najcenejši ukrep za povečanje energetske učinkovitosti je uporaba energije, ki je brezplačna – dnevne svetlobe in toplote sončnih žarkov – ter izkoriščanje naravnih okoliščin, kot je večerna svežina.

Izbirajte prizorišča, kjer je možno izvajati napredni sistem ločevanja odpadkov in je odpadke po dogodku enostavno odpeljati.

Omogočite dostop do pitne vode iz pipe vsem udeležencem.

Če se na dogodku uporabljajo prenosna stranišča, jih po možnosti priklopite na kanalizacijski sistem in se izognite uporabi kemikalij. Če to ni mogoče, od dobavitelja stranišč zahtevajte uporabo biorazgradljivih kemikalij oziroma kemikalij z znakom za okolju manj škodljive izdelke.

Mobilnost

Motorizirani prevozi organizatorjev in udeležencev ter transport opreme in ostalih potrebnih dobrin in s tem povezani izpusti delcev in toplogrednih plinov običajno predstavljajo največji vpliv dogodka na okolje, obremenjenost prometnic in parkirišč pa povzroča nelagodje in zmanjšuje sprejemljivost dogodka v lokalni skupnosti.

Motoriziranim prevozom se najučinkoviteje izognete z izbiro prizorišča.

Spodbujajte trajnostno mobilnost – pešačenje, kolesarjenje ter uporabo javnega potniškega prometa. Urnik dogodka po možnosti prilagodite voznemu redu javnega avtobusnega in železniškega prevoza.

Udeležencem dogodka pravočasno predstavite navodila za dostop do prizorišča peš, s kolesom in z javnim prevozom. Opremite jih z zemljevidi, razdaljami, potrebnimi časi ipd. Obvestite jih o parkirnih prostorih in njihovih omejitvah.

Omogočite izposojlo in varno parkiranje koles.

Udeležence opozorite na možnost sopotništva oz. deljenja prevozov, ki je manj obremenjujoče za okolje, saj zmanjšuje število avtomobilov in pritisk na parkirišča, hkrati pa znižuje ceno prevozov ter prispeva k družabnosti. Napotite jih na spletne portale za deljenje prevozov (npr. Prevoz.org).

Zagotovite prednostne parkirne prostore za gibalno ovirane osebe, kolesarje ter avtomobile, ki pripeljejo več udeležencev.

Na dogodku uvedite parkirnino, zbrana sredstva pa namenite za spodbujanje trajnostne mobilnosti. Pri tem pa o tem ukrepu transparentno in učinkovito komunicirajte, da pri uporabnikih parkirišč ne bo povzročal nezadovoljstva, pač pa bo prispeval k ugledu organizatorja in promociji trajnostne mobilnosti.

Po dogovoru z izvajalci javnega prevoza udeležencem dogodka omogočite ugodnosti v primeru uporabe javnega prevoza (npr. vstopnina naj vključuje tudi brezplačen prevoz z javnim prevozom na dogodek ali uvedite ugodnejšo kombinirano vozovnico – vstopnico).

Poskrbite za transferje s kombiji ali avtobusi z najbližjih postaj javnega potniškega prometa do prizorišča dogodka.

Naročanje blaga in storitev ter odpadki

Odpadki so najbolj viden škodljivi vpliv dogodkov na okolje, zato se skoraj praviloma znajdejo v središču pozornosti tako obiskovalcev kot tudi lokalne skupnosti. Organizatorji dogodkov imajo v rokah številne vzvode za zmanjšanje nastajanja odpadkov, njihovo prestrezanje in ločevanje ter za odlaganje na predpisan način. Ravnanja z odpadki se je potrebno lotiti v fazi načrtovanja dogodka, ko lahko naredimo največ za zmanjšanje količine odpadkov. Posebej pomembno jih je imeti v mislih pri naročanju izdelkov in storitev ter pri načrtovanju ponudbe hrane in pijače.

Upoštevajte hierarhični princip ravnanja z odpadki: (1) najpomembnejše je preprečevanje njihovega nastajanja; (2) preden stvari zavržemo oziroma uvrstimo med odpadke, je potrebno preveriti možnosti njihove ponovne uporabe; (3) z ločevanjem odpadkov, ki jih ni mogoče preprečiti, omogočimo njihovo recikliranje; (4) poskrbimo za odstranjevanje oziroma pravilno odlaganje.

Pri pripravi načrta ravnanja z odpadki na dogodku se po potrebi posvetujte z lokalnim podjetjem za ravnanje z odpadki, ki lahko organizatorju nudi strokovno podporo pri iskanju rešitev za preprečevanje nastajanja odpadkov, ločeno zbiranja in recikliranja ter zagotovi izpolnjevanje predpisov in zakonodaje.

Pred vsako nabavo razmislite, ali izdelek zares potrebujete. Tako v okoljskem kot v finančnem pogledu ni smiselno kupovati izdelkov, ki v resnici niso potrebni in ki bodo hitro postali odpadke. Za okolje je najboljši tisti nakup, ki ga ne opravimo.

Preden se odločite za nakup, razmislite o alternativnih možnostih oskrbe – izposoji, izmenjavi, souporabi itd. – ter o nakupu rabljenih izdelkov.

Če je nabava res potrebna, naj imajo prednost zdravi in okolju manj škodljivi izdelki in storitve (z okoljskimi znaki, lokalni, ekološki, sezonski, z manj embalaže, ki jih je preprosto reciklirati oz. kompostirati) ter izdelki iz sistema pravične trgovine.

Uporabite izdelke z daljšo življenjsko dobo, ki jih boste lahko vi in drugi organizatorji uporabili večkrat (npr. obstojne stojnice, nosilci za plakate itd.).

Če je le mogoče, načrtujte dogodek brez izdelkov, embalaže in opreme za enkratno uporabo (npr. plastičnih kozarcev, krožnikov, pribora in slamic).

Spodbujajte dobavitelje, naj vam naročeno blago dostavijo v embalaži za ponovno uporabo in embalažo prevzamejo.

Odpovejte se deljenju izročkov (letakov, reklam in drugih promocijskih materialov).

Z udeleženci komunicirajte na elektronski način (preko spletne strani, družbenih medijev, elektronske pošte); pripravite elektronske verzije gradiv in omogočite, da si jih udeleženci prenesejo s spletne strani.

Na dogodku ne uporabljajte nepotrebne papirne in plastične galanterije za enkratno uporabo ter nepotrebnega potrošnega materiala.

Za postrežbo hrane in pijače na dogodku uporabljajte posodo in kozarce za večkratno uporabo.

Zagotovite dostop do vode iz pipe, da zmanjšate potrebo po uporabi plastenk.

Obiskovalce pravočasno obvestite, da bo na dogodku dostopna pitna voda iz pipe in jih oskrbite s kozarci za večkratno uporabo ali pa jih (če je to glede na tip in vsebino dogodka primerno) povabite, naj s sabo prinesejo svoje bidone ipd.

Obdarujte z nematerialnimi darili (npr. z izletji, doživetji v naravi ipd.).

Na dogodku zagotovite zadostno število košev za ločeno zbiranje odpadkov in poskrbite za jasna sporočila oz. navodila glede ločevanja odpadkov, tako da bo ločeno zbiranje za obiskovalce čim bolj preprosto.

Poskrbite, da bodo odpadki dejansko zbrani ločeno. Po potrebi zagotovite osebje in prostovoljce, ki bodo obiskovalcem pomagali pri pravilnem ločevanju odpadkov. S tem boste udeležence tudi ozaveščali, kako pravilno ločevati odpadke.

Za kozarce, pribor in posodo na dogodku lahko uvedete kavcijski sistem.

Če nimate kozarcev, pribora in posode za večkratno uporabo, namesto plastičnih uporabite take, ki so izdelani iz biorazgradljivih snovi in primerni za kompostiranje. Obiskovalcem dogodka dajte jasna navodila, kam naj jih po uporabi odložijo.

Prizadevajte si za ravno pravšnjo količino nabavljene opreme, hrane in drugih izdelkov. Česar ne porabite, po dogodku podarite humanitarnim organizacijam, društvom, prostovoljcem, centrom za ponovno uporabo ipd. O prevzemu se vnaprej dogovorite.

Že v fazi načrtovanja dogodka pripravite načrt pospravljanja in čiščenja lokacije po dogodku. Dogovorite se z osebjem oz. prostovoljci ter s komunalnim podjetjem in omogočite odvoz odpadkov.

IV. Sistemi upravljanja z vplivi na okolje in okoljski znaki – krona trajnostnega delovanja

Vzpostavitev certificiranega sistema upravljanja z vplivi na okolje in pridobitev katerega od mednarodno priznanih okoljskih znakov je najučinkovitejši mehanizem, s katerim lahko turistični ponudniki svojo trajnostno naravnost sporočajo obiskovalcem, partnerjem in skupnosti ter obenem krepijo lastno zavezanost.

Okoljevarstvena zagotovila dajejo občutek ugodja – predpostavljajo zdrava bivališča, zdravo prehrano in zdravo okolje za turiste in zaposlene.

Okoljski certifikati niso namenjeni zgolj komuniciranju, ampak so praviloma zasnovani tako, da ponudnike usposablja in usmerja ter jim nudijo potrebno podporo v procesu ozelenjevanja, hkrati pa njihovo odgovorno delovanje tudi promovirajo.

V Sloveniji lahko turistični ponudniki vstopijo v Zeleno shemo slovenskega turizma (ZSST) in so deležni dodatne promocije s strani Slovenske turistične organizacije, če s podpisom potrdijo sprejemanje *Zelene politike slovenskega turizma* in predložijo dokazilo o imetju enega od mednarodno uveljavljenih okoljskih znakov, ki jih priznava tudi ZSST. Med njimi lahko vsak ponudnik izbere tistega, ki je najbolj smiselna za njegov tip ponudbe in obseg delovanja.

Znaki, ki jih priznava Zelena shema slovenskega turizma:²

Vsem okoljskim certifikatom je skupno nekaj stvari:

- kot minimalni pogoj od turističnih ponudnikov zahtevajo upoštevanje (okoljske) zakonodaje in normativnih aktov;
- zahtevajo izpolnjevanje obveznih in dela izbirnih kriterijev. To ponudnikom omogoča, da pri pridobivanju znaka izpostavijo področja, na katerih je njihovo delovanje že skladno s trajnostnimi zahtevami, na ostalih področjih pa delovanje postopoma ozelenjujejo;
- ponudnike spodbujajo, da svojo zavezanost k ozelenjevanju dejavnosti zapišejo: sprejmejo okoljsko politiko in program ukrepanja, s katerim zagotovijo njeno izvajanje, ter imenujejo okoljsko ekipo in managerja;
- spodbujajo redno spremljanje vplivov na okolje in uvedbo sistema stalnih izboljšav za njihovo zmanjševanje;
- ponudnike spodbujajo, da posebno pozornost namenijo razvijanju pozitivne okoljske naravnosti zaposlenih in njihovem usposabljanju.

Okoljski management je povezan z določenimi stroški in zahteva nekaj dodatnega napora. Vendar pa se vse, kar v njega vložimo, povrne s finančnimi prihranki in povečanjem privlačnosti turistične ponudbe.

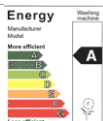
² Aktualni seznam znakov, priznanih v okviru Zelene sheme slovenskega turizma, je objavljen na spletni strani www.slovenia.info/zelena-shema. Seznam ni zaprt in je redno posodabljan. Vsebuje tudi kratke opise znakov in pomembne povezave.

V. Pomembni znaki za okolju manj škodljive ter družbeno odgovorne izdelke in storitve

Znak za okolje Evropske unije ali okoljska marjetica (EU Ecolabel)

Evropski znak za proizvode in storitve, ki ob upoštevanju celotnega življenjskega cikla zadovoljujejo visoke okoljske standarde in merila glede uporabnosti.

Energijska nalepka

Oznaka, ki z razvrščanjem izdelkov v razrede glede na energetske učinkovitost (od »A« – najbolj učinkovit do »G« – največja poraba energije) potrošnikom omogoča izbiro energijsko varčnih izdelkov.

Certifikat FSC (Forest Stewardship Council label)

Znak za gozdove in izdelke, pri katerih je upoštevano trajnostno gospodarjenje z gozdom.

Sistem za certificiranje gozdov PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification)

Znak za gozdove in izdelke, pri katerih je upoštevano trajnostno gospodarjenje z gozdom.

MSC certifikat (Marine Stewardship Council certificate)

Mednarodni znak za trajnostno ribištvo.

Nordijski znak za okolje (The Nordic Swan Ecolabel)

Uradni znak za okolje v skandinavskih državah, ki ocenjuje vpliv izdelkov na okolje v celotnem življenjskem ciklu.

Modri angel (Blauer Engel)

Nemški znak za okolje, ki potrošnike informira o okolju manj škodljivih izdelkih in storitvah.

Znaki na področju kmetijskih pridelkov in živil:

Skupni Evropski znak za ekološko kmetijstvo

Znak zagotavlja skladnost pridelave, predelave, pakiranja, skladiščenja in transporta ekoloških pridelkov, živil in krmil z veljavnimi predpisi za ekološko kmetijstvo.

Državni zaščitni znak »ekološki«

Znak za označevanje živil, ki vsebujejo najmanj 50 % ekoloških sestavin slovenskega izvora.

Demeter

Mednarodna blagovna znamka za živila, ki so pridelana in predelana po standardih za biološko-dinamično kmetovanje.

Biodar

Kolektivna blagovna znamka za ekološka živila, pridelana in predelana po standardih Zveze združenj ekoloških kmetov Slovenije.

Mednarodni znak za pravično trgovino

Znak potrjuje skladnost proizvodov z družbenimi, okoljskimi in gospodarskimi standardi mednarodne zveze za pravično trgovino (Fairtrade International), ki se zavzema za trajnostni razvoj malih kmetijskih proizvajalcev v državah globalnega juga.

oznaka
porekla

Zaščitena označba porekla

Evropska shema kakovosti, ki zajema pridelke ali živila, ki izvirajo iz določene regije, kraja ali države (npr. Kraški med).

geografska
oznaka

Zaščitena geografska označba

Evropska shema kakovosti, ki zajema pridelke ali živila, ki izvirajo iz določene regije, kraja ali države, le da je povezava med geografskim območjem in končnim proizvodom manj tesna kot pri zaščiteni označbi porekla (npr. Kraški pršut, Kraška panceta, Kraški zašink).

zajamčena
tradicionalna
posebnost

Zajamčena tradicionalna posebnost

Evropska shema kakovosti, kjer je zaščitena predvsem receptura ali način pridelave ali predelave. Sama proizvodnja ni omejena na določeno geografsko območje, saj lahko te kmetijske pridelke ali živila proizvajajo vsi, ki se držijo predpisane recepture, postopka in oblike (npr. Slovenska potica).

Zeleni napotki so objavljeni v PDF dokumentu na spletni strani www.stanjel.eu.

Izdajatelj: Javni zavod Komenski Kras – v likvidaciji

Avtorica: Renata Karba, Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj

Lektura: Tadej Turnšek

Oblikovanje in prelom: Nika Tavčar

Štanjel, januar 2020

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva-Deljenje pod enakimi pogoji 4.0 Mednarodna.